

АНДРЕЙ БАЛАБУХА СПЪТНИЦИ

Превод от руски: Невяна Кънчева, 1976

chitanka.info

— Корпусно шосе. Следваща спирка — Броневая — имах чувството, че дрезгавият глас идва не от кабинката на главния вагон, а тръгнал от Тау Кит, се промъква насам през пропитото с излъчвания пространство. — Внимание, вратите се затварят.

Зад прозореца, на ограда от стандартни железобетонни плочи, в чаша от стилизирано стъкло, играеше маймунка — черничка, със смешна муцунка, обточена с бяла кожа. Малко по-далеч се виждаше черен елен с бели петна, а друг беше замрял, внимателно наострил малките си уши. Шабров се любуваше на тази живинка винаги, когато минаваше край Корпусното шосе. Кой ги е заселил тук? И кой е написал там „Щастливо пътуване“. Е, надписът... него биха могли да го направят и по задължение. На московската гара, в края на един от пероните, също с камъчета е написано „Щастлив път“, но там всяка самодейност е изключена. Обаче рисунките? И при това хубави, пълни с експресия и жизнерадост — такива, каквито могат да се направят само от душа.

Електричката се откъсна от неподвижността си. Сивата бетонна ограда запълзя, после побягна назад, но преди да е успяла да набере пълна скорост, се прекъсна.

Във вагона беше съвсем празно. Само срещу Шабров — с гръб към движението, седеше млад човек, забил нос в ярка книжка джобен формат. А и на последната пейка добродушна старица активно убеждаваше в нещо пет-шест годишната си внучка с доста хулигански вид. На внучката явно ѝ беше дошло до гуша от думите на бабата. Срещнала погледа на Шабров, тя така кокетливо го стрелна с очички, че той не издържа и се разсмя. Ето, помисли си той, ще минат още десетина години и само заради една думичка от тази Цирцея ще започнат охкания, разходки под прозорците, серенади...

Шабров погледна часовника. Слабичка електричка: влачи се от Ленинград до Луга повече от два часа и половина, спира едва ли не до всеки стълб, като изпуснато куче. Мъжът срещу Шабров преобърна няколко страници, кратко и тихо се засмя на последните редове и затвори книжката. Уловил погледа, който Шабров хвърли на обложката, той се усмихна и му подаде томчето.

— Фантастика. Разкази за пришълци. Някои не са лоши, но общо взето не са кой знае какво.

Шабров прегледа бегло съдържанието: по-голямата част вече беше чел в периодичния печат.

— Защо... Ето например „Сагата“ на Озол — съвсем прилична. Или „Нейната усмивка“ на Елитская...

— Съгласен съм — в погледа на спътника явно се промъкна интересът на рибар към рибаря. — Но бедата не е в това. Съвсем другаде е бедата. Почти всеки разказ, с изключение може би само на този от Виведенски, не е лош. Но само поотделно. А общо, дявол да го вземе, нищо не излиза.

— Защо, собствено.

— Защото за тях и Суифт е пришълец, и Прометей, и Леонардо, и Исус, и Бейкън, и Джото... И в мезозойските ихтиозаври стрелят, и Баалбекската тераса строят. Изобщо — прекрасно. Дори човек може да повярва. Но не и че са ни посещавали в течение на цялата история!...

— Логично. Обаче от това страдат не само разказите, а и хипотезите, изказани сериозно. Помните ли, миналата година прожектираха един филм — „Спомен за бъдещето“?

— Разбира се.

— Вашето възражение напълно се отнася и за него.

— Безсъмнено. Между другото, щом веднъж сме се разприказвали, нека се запознаем, неудобно е да разговаряме в безлична форма. Георгий. Георгий Викентиевич Озимий. За предпочитане е просто Гера.

— Много ми е приятно. Шабров. Пьотр Николаевич.

— Няма ли да запушим по този случай?

В коридора беше прохладно: през отворите в стоманените листове, заварени на вратата вместо стъкло, се втурваше роденият от скоростта вятър. Озимий извади от малкото джобче на моряшката си риза пакет „Слънце“, с невидимо движение измъкна от него две цигари и предложи на Шабров.

— Благодаря — поклати той глава, — не мога да ги пуша, извинявайте. Кашлям. Свикнах с моите. Безникотинови.

— Защо тогава трябва да пушите?

— Е, някак си не е прието мъж да не пуши. Особено по време, когато гонят пушачите... А аз, грешният, не мога да търпя отцепничеството.

Запушиха. Димът се кълбеше в слънчевия лъч, пронизващ коридора и изчезваше през прозорчето.

— Помня, когато прожектираха този филм — каза Шабров, — с мен се случи нещо забавно. Отидохме на кино с един познат. А той, трябва да отбележа, е човек с крайно консервативни възгледи, органически отхвърля всякакви нови и съмнителни хипотези. Седим, гледаме. Отначало само се въртеше, въздишаше — виждате ли как той, горкият, страда. И за всичко съм виновен аз, извергът, който го е домъкнал тук. След това затихна. А когато запалиха светлините, стана и каза: „А представете си, Пьотр Николаевич, че те все пак са идвали!“ Хайде, кажете сега, че е неубедително...

— Не, разбира се, Пьотр Николаевич, аз не говоря за това. Филмът е направен добре, убедително, не можеш нищо да възразиш. Самият метод е порочен: всичко загадъчно, което съществува в земната история, етнография, археология, всичко да се приписва на горките пришълци. Ако става дума за някоя забележителна личност — пришълец, ако е направено нещо по-сложно и по-значително — пак са помагали чуждопланетци. А за мен, например, е по-лесно, а и по-приятно, да повярвам в умението на нашите напълно земни прадеди.

— Патриотизъм?

— Съвсем не. Елементарна коректност. Новите същности трябва да идват на помощ само в краен случай. Тогава, когато със старите факти нищо не може да се обясни. Аз по-скоро бих повярвал в друга хипотеза — за пращивилизацията. Чували ли сте?

— Чел съм... Само че каква разлика има между двете — пришълци от Космоса или земна цивилизация? Едно и също.

— Е, не е така. Пращивилизацията, първо, е по-логична. Второ, само тя именно може да обясни постоянния контакт между два разума, който произтича от разпилените във времето аргументи в полза на хипотезата за пришълците.

— Тоест?

Озимий хвърли фаса си през прозореца.

— Ще влезем ли в купето, или ще постоим тук?

— Да вървим — и Шабров отвори плъзгащата се врата, пускайки събеседника си напред.

— Знаете ли какво, Пьотр Николаевич — каза Озимий, когато те отново седнаха на смолисто жълтите дървени пейки, които сякаш

ухаеха на слънчев бор, — искате ли да ви нахвърлям ей сега идея за фантастичен разказ? Не по-лош от всеки един тук — той кимна към лежащата до него книга. — Във всеки случай, за оригиналността на идеята гарантирам, защото познавам фантастиката добре и такова нещо досега не съм срещал.

— Започвайте — усмихна се Шабров. И без това нямаше какво да прави. — С удоволствие ще послушам.

Озимий въздъхна, извади от джоба си цигара и без да запалва, започна да я върти в ръцете си.

— Кажете, идвало ли ви е някога наум, че когато се ровим в историята, всички ние свързваме неволно човешкия род с Адам?

— Тоест?

— Много просто. Живял някога Адам със своята жена Ева. От тях са дошли и хората. Тук те организират своя живот по този начин, на друго място — по друг начин. И това е цялата разлика.

— А вие какво искате, позволете ми да запитам?

— Разнообразие. Разнообразие, Пьотр Николаевич. Природата — нали тя е експериментатор? Експериментатор по призвание. А се е страхувала да прави експерименти точно с хората. Създала една наша цивилизация. Технологическата. А всички други пътища останали, така да се каже, неизползвани. Лежат си там някъде при нея, при майчицата, на склад, и се прашат. Не ми се вярва в това!

— А делфините? Ако те са другият път на разума?

— Възможно е. Но те са съвсем различен вид. Аз говоря за човека. Сега си представете, че някога човешкият род се е разделил в две разклонения. Кога? Тогава, когато се появил кроманьонецът. Обърнете внимание: мозъкът на неандерталеца е бил малко по-сложен от мозъка на горилата или на шимпанзето, а мозъкът на кроманьонца е като моя и вашия. И при това те са съществували. Защо скокът е такъв, сега не е най-важното. Важно е другото. Неандерталецът вече умее да ползува оръдията — тояга, нож и т.н. Кроманьонецът също. Странно, нали: технологическият уровень при тях е еднакъв, а мозъкът — различен... И още нещо: ако вярвам на науката, то и днес нашите така да се каже „кроманьонски“ мозъци са натоварени само с още два-три процента. И това за десетки и десетки хилядолетия цивилизация! Какво излиза: кроманьонецът е получил друг мозък, а продължава да

го използва както преди, по неандерталски. И цялата наша днешна цивилизация е негова наследница.

— Също както първите каменни постройки са били изградени по законите на дървената архитектура, макар че камъкът има свои закони — усмихна се Шабров.

— Именно. А ето че се появи и колелото. Колелото е удобно нещо. Естествено, нашият кроманьонец се вкопчил в него. И то така здраво, че до ден-днешен цялата наша цивилизация е роб на колелото.

— Наистина.

— А сега си представете, че една част от кроманьонците са се научили да използват своя мозък пълноценно. Та нали той не им е бил даден току-така? Как? Не зная. Може би си струва да наречем тяхната цивилизация биологическа, защото те не са създавали техносфера, не са се откъсвали от природата, противопоставяйки ѝ се, а живеели с нея в разумна симбиоза. Може би тяхната цивилизация трябва да бъде наречена психическа, щом те са усвоили телепатията, телекинезата, левитацията и така нататък. Сигурно ненапразно на тези качества на човека са посветени толкова легенди — както е известно, няма пушек без огън! Но във всички случаи техният път на развитие е бил по-къс от нашия. И по-хуманен. Макар и само за това, че ние и досега съществуваме. В противен случай те просто биха ни изгонили: конкуренти все пак — два разума на една планета, при това и двата на сушата. Ето делфините: в океана са, а ние все пак ги унищожаваме.

— Но нали има международна конвенция в тяхна защита.

— Вярно е. Само че забележете, до днес не всички страни са я подписали... И ето, аз стигам до извода, че те са по-хуманни от нас. И още: ние казваме, че във вселената има безброй много светове, значи и техните обитатели са много: тогава защо и до днес не са ни открили, никой не е дошъл при нас на гости? И за утешение си измисляме пришълци от Космоса. А защо да ни откриват? Ние отдавна вече сме открити. И нещо повече, може би самите земни жители, тези другари, са ни открили и отдавна вече ни представляват в някакво Галактическо общо събрание... Пък и нас не забравят. Ходят между нас, наблюдават ни, изучават нашия живот. А, разбира се, и от нас нещо научават...

— Тогава защо ние не ги знаем? — запита Шабров.

От този разговор му стана някак недобре.

— Защото не е необходимо. Още не сме дорасли. Та нали ако те сега се явят пред нас, половината човечество ще им обяви война, а другата половина ще ги приеме с възторг и ще започне да заимствува опита им, в резултат на което ще загуби своята самобитност. Та ето затова те изчакват ние да узреем дотолкова, че да могат да встъпят с нас във взаимно изгоден контакт.

— Някак си е трудно да си представя, че те просто така се разхождат между нас — настръхна Шабров.

Озимий се засмя:

— Вярно. Ето, седим си ние двамата с вас, а може би аз съм представител на тези... по-големи братя. И отдавна вече съм ви изследвал телепатично.

Шабров чак се изпоти.

— Вие какво! Та това не е етично, просто е недопустимо! Телепатичният контакт може да бъде само взаимен! — И улавяйки учудения поглед на Озимий, добави: — Вие сам казахте, че те са достатъчно развити и хуманни, значи и законите на етиката трябва да се спазват при тях. По-строго, отколкото ние спазваме юридическите.

Озимий кимна.

— Добре... Но от друга страна те са разузнавачи. Особеното им положение разрешава и особени методи.

— Теоретически е така, но... В някакъв детективски роман, който ми попадна случайно, беше описан такъв епизод: наш разузнавач, спасявайки се с бягство, се изправил пред дилемата да сгази дете, което играе на моста, и да се спаси, или...

— И?

— Хванали го.

— Ясно — протегна се Озимий. — В това има смисъл, в този пример... Убедихте ме, Пьотр Николаевич.

— Изобщо е много интересно. Такъв разказ трябва да се напише — каза Шабров.

— И ще напиша. Непременно ще напиша. Та нали аз, между другото, съм фантаст. Само че пиша под псевдоним — жената се стеснява. Ако беше поне поет, казва, биваше, но фантаст звучи някак си несериозно, несолидно...

Шабров се усмихна, макар че всъщност никак не му беше смешно. Разговорът премина в обичайното за случайни спътници

бъбрене, продължаващо из целия път. И чак в Луга, когато се разделиха, Озимий каза:

— А този разказ аз непременно ще напиша, Пьотр Николаевич. И ще го посветя на вас. Защото всичко това го измислих по пътя, за да не ни бъде пътуването скучно. И за този разговор съм ви много признателен.

Изчаквайки автобуса, Шабров се разхождаше по улицата пред гарата. Настроението му беше неспокойно, тревожно и едновременно радостно. Защото явно назряваха промени — случайният разговор с фантаста още веднъж потвърждаваше това. Впрочем, случаен ли? — мина му внезапно през главата. Макар че това, всъщност, не е важно: мисълта, веднъж изказана, вече не умира, вливайки се в йоносферата, окръжаваща планетата. А мисълта се роди... И все пак, случаен ли беше разговорът? Той разсъждаваше за това, друсайки се в старичкия автобус.

Като слезе от автобуса, Шабров първо си пое дъх, изгонвайки от дробовете си смесената миризма на пот, бензинови пари и нагрят метал, която никак не можеше да понася. След това с бързи стъпки прекоси селището и по прашния път се спусна към езерото, където вече го очакваха неговите приятели.

— Има новини — каза той, докато се ръкуваше с тях.

— Няма време — подхвърли единият, висок, рано побелял мъж. — Закъсняваме.

Те тръгнаха покрай брега, прегазиха плитководния през лятото поток, съединяващ езерото с река Луга, след това свиха наляво, в гората.

— Стоп! — каза побелелият.

Те се хванаха за ръце, сякаш щяха да играят хоро и затвориха очи. Няколко минути дишаха ритмично и едновременно, едва поклащайки се в такт с вдишването и издишването, а после внезапно и мигновено изчезнаха, сякаш се разтвориха в трептящия горящ въздух. Само тревата и листата на най-близкия храст потрепнаха от внезапния хладен повей. Далечната телепортация, изискваща усилията на няколко души, е съпроводена с чувствително поглъщане на топлина.

Разказът е публикуван в списание „Космос“, брой 7 от 1976 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.